

A versenyjog megsértése miatt kiszabott bírságok

Mi a bírságok célja?

A versenyjogi szabályok megsértésével kapcsolatos bizottsági politika a megelőzést tartja szem előtt. Ennélfogva átfogó iránymutatást nyújt arra vonatkozóan, hogy miképpen lehet a jogszabályoknak megfelelni. A szabályok be nem tartása esetén bírság szabható ki a vállalkozásokkal szemben. Végül soron a bírságnak is a megelőzés a célja, így annak két célkitűzést kell szolgálnia: a büntetést és az elrettentést. Ha a jogsértést nem követi büntetés, a versenyjogi szabályok megsértése haszonnal járhat – a vállalkozások ezért folyamodnak hozzá. Ami például a kartelleket illeti, az OECD megvizsgálta egyes kiválasztott kartelleket, és úgy ítélte meg, hogy az áremelés átlagosan 15–25% közé tehető, de akár az 50%-ot is meghaladja.ⁱ Amennyiben a kartell több éven keresztül fennmarad, az abban részt vevő vállalkozások a magasabb áraknak köszönhetően a kartell létezésének minden évében nyereségre tesznek szert. A bírságnak ezt figyelembe kell vennie annak érdekében, hogy elérje célját, ami nevezetesen a megelőzés az ipar egészét tekintve.

A Bizottság bírságok kiszabásával kapcsolatos politikája azon az elven alapul, miszerint bizonyos jogsértések nagyobb kárt okoznak a gazdaságnak, mint mások – a magas eladási árakat érintő jogsértések károsabbak, mint az alacsony eladási árakkal kapcsolatos kihágások, illetve a hosszú ideig tartó jogsértések ártalmasabbak, mint a rövid távúak.

Hogyan állapítják meg a bírság mértékét?

A releváns értékesítések értékének százalékos aránya: A bírság megállapításának kiindulópontjává az a számadat szolgál, amely azt mutatja meg, hogy az érintett vállalkozás éves forgalmának hány százalékát teszi ki a jogsértés tárgyát képező termék. Általában azok az értékesítések relevánsak, amelyek a jogsértés utolsó teljes évében a jogsértés által érintett termékekre vonatkoznak.ⁱⁱ A vállalkozás releváns értékesítéseinek értéke tekintetében

alkalmazott százalék 30%-ig terjedhet a jogsértés súlyosságától függően, amely számos tényezőtől függ, nevezetesen a jogsértés jellegétől (pl. erőfölénnyel való visszaélés, árrögzítés, piacfelosztás), a földrajzi hatálytól, illetve attól, hogy a jogsértést végrehajtották-e. A kartellek esetében a vonatkozó százalék 15–20% között mozog.

Időtartam: A releváns értékesítések értékének százalékát megszorozzák azon évek és hónapok számával, amelyekben keresztül a jogsértés tartott. Ez azt jelenti, hogy a bírság mértéke összefügg a jogsértés időtartama alatti érintett értékesítések értékével, amely általában jó mutatónak tekinthető arra vonatkozóan, hogy a jogsértés az eltelt időben milyen károkat okozott a gazdaságnak. Tehát egy olyan jogsértés, amely két éven át tart, kétszer olyan károsnak számít, mint az, amely mindössze egy évig áll fenn.

A bírság emelése és csökkentése: A bírság emelhető (például ha az érintett vállalkozás visszaeső jogsértő), illetve csökkenthető (például abban az esetben, ha a vállalkozás csak korlátozottan vesz részt a jogsértésben, illetve a jogszabályok vagy a hatóságok bátorították a jogsértés elkövetésére). A kartellügyekben a bírság emelése egyszeri összeggel történik, amely az egy év alatti értékesítések értékének 15–20%-ával egyenlő. Ezt a kiegészítő elrettentő intézkedést elsősorban a rövid távú kartellek esetében alkalmazzák, és a célja, hogy még attól is elvegye a vállalkozások kedvét, hogy a kartellt egyáltalán kipróbálják (ez az ún. „belépési díj” vagy „entry-fee”).

A bírság felső határa: A bírság a társaság teljes éves bevételének legfeljebb 10%-a lehet. A 10%-os összeghatár megállapításához annak a csoportnak a bevételét is alapul lehet venni, amelyhez az adott vállalkozás tartozik, amennyiben a csoport anyavállalata döntő befolyást gyakorolt a leányvállalat működésére a jogsértés által érintett időszakban. Továbbá létezik egy elévülési idő is, amely a jogsértés

megszűnésétől a bizottsági vizsgálat kezdetéig számított öt év.

A büntetés enyhítése: A Bizottság arra ösztönzi a kartellekben részt vevő vállalkozásokat, hogy szolgáltatassanak olyan bizonyítékokat, amelyek a segítségére lehetnek a kartellek feltárásában és a vizsgálat lefolytatásában.ⁱⁱⁱ A legelső vállalkozás, amely elegendő bizonyítékot szolgáltat a kartell fennállására ahhoz, hogy a Bizottság az ügyet lefolytathassa, teljes mértékben mentesül a bírság megfizetése alól; a további vállalkozások esetében a Bizottság legfeljebb 50%-kal csökkentheti azt az összeget, amelyet egyébként bírság címén az adott vállalkozásra kiszabott volna.^{iv}

A büntetés enyhítése vitarendezés esetén: A kartellügyekben a Bizottság 10%-kal csökkentheti a bírság összegét abban az esetben is, ha sikerül a vitát rendeznie a vállalkozással.^v A megegyezésnek köszönhetően csökkennek a kartellel kapcsolatos határozatok igazgatási költségei – ideértve a bírósági keresetek költségeit is –, és a Bizottság gyorsabban rendezheti a kartellügyeket, ezáltal a források felszabadulnak, és azokat új vizsgálatokra lehet fordítani.

Fizetéképtelenség

Rendkívüli körülmények között^{vi} a Bizottság csökkentheti a bírság összegét abban az esetben is, ha a vállalkozás kellően világos és objektív bizonyítékot nyújt be arról, hogy a bírság megfizetése súlyosan veszélyeztethetné a vállalkozás gazdasági életképességét. Az elemzés részletesen áttekinti a különböző vállalkozásspecifikus tényezőket, és a célja, hogy minél objektívebb és számszerűsíthetőbb legyen az egyenlő bánásmód biztosítása és az elrettentő hatás fenntartása érdekében.

Mi a Bizottság által kiszabott bírságok joga?

A Szerződés (EUMSZ) 101. és 102. cikke rendelkezik a különböző versenyellenes gyakorlatok tilalmáról. A 103. cikk végrehajtási rendszer bevezetésére hatalmazza fel az Európai Tanácsot, ideértve a bírságok kiszabását is.

Az EUMSZ 103. cikkén alapuló 1/2003/EK^{vii} tanácsi rendelet hatáskörrel ruházza fel a Bizottságot arra,

hogy e szabályokat végrehajtsa, és bírságokat szabjon ki a vállalkozásokra a jogsértésekért. Meghatározza azt az elvet, miszerint a bírságnak a jogsértés súlyosságán és időtartamán kell alapulnia, valamint előírja, hogy a bírság összege – a fent említettek szerint – a bevétel legfeljebb 10%-áig terjedhet.

A Bizottság valamennyi határozatában kifejti, hogy hogyan állapította meg a bírság összegét. Jóllehet nem köteles általános iránymutatás meghatározására, 1998-ban mégis megtette ezt^{viii}, így a bírságok kiszabásával kapcsolatos szakpolitikája átláthatóbb lett, a fellépései pedig elszámoltathatóbbá váltak. Idővel világossá vált, hogy ezen iránymutatás nyomán olyan bírságok kiszabására került sor, amelyek a nagyvállalkozások számára túl alacsonyak voltak, különös tekintettel a nagy mennyiségű terméket érintő hosszú távú kartellekben részt vevő vállalkozásokra, valamint a visszaeső jogsértőkre. A Bizottság 2006-ban újraértékelte megközelítését, és egyértelműbb útmutatással szolgált a vállalkozásoknak.^{ix}

Az Európai Bíróság minden szempontból felülvizsgálhatja a bizottsági határozatokat, és teljes jogkörrel rendelkezik a kiszabott bírság megváltoztatására. A Bíróság összességében helyesnek ítélte meg a Bizottság határozatait – az esetek 90%-ában a bírság összege a fellebbezést követően is változatlan maradt.

Mire szolgál az iránymutatás?

A bírságokkal kapcsolatos szakpolitikának különféle tényállásbeli körülmények széles körére kell kiterjednie, és rendkívül nehéz valamennyi ilyen helyzetet előre számításba venni. Ezért a Bizottság fenntartja magának azt a lehetőséget, hogy az iránymutatását szükség esetén módosítsa vagy frissítse. Maga az iránymutatás is olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek kifejezetten számolnak az iránymutatástól való eltérés lehetőségével a megfelelő esetekben.

Immár számos nemzeti hatóság ezt a megközelítést követi, és olyan iránymutatással rendelkezik a bírságok kiszabása tekintetében, amely nagyrészt összhangban áll az Európai Bizottság iránymutatásával.

Összefoglalva:

A bírság alapösszege	A releváns értékesítések értékének százaléka (0–30%) x időtartam (évek vagy egy évnél rövidebb időszakok) + A releváns értékesítések értékének 15–25%-a: kiegészítő elrettentő intézkedések a kartellek tekintetében
Az alapösszeg növekszik	Súlyosbító körülmények pl. A vállalkozás vezető szerepet játszik a csoportosuláson belül, visszaeső jogsértő vagy akadályozza a vizsgálatot
Az alapösszeg csökken	Enyhítő körülmények pl. Korlátozott szerep vagy a jogszabályok által ösztönzött magatartás
Teljes felső határ	A bevétel 10%-a (jogsértésenként)
Az alapösszeg adott esetben tovább csökkenhet	Engedékenységi: 100% az első, legfeljebb 50% a következő, 20–30% a harmadik és legfeljebb 20% a többi vállalkozás esetében
	Vitarendezés: 10%
	Csökkentés fizetéseképtelenség miatt

ⁱ <http://www.oecd.org/dataoecd/16/20/2081831.pdf>

ⁱⁱ Egyes esetekben – például amikor a bevétel jelentősen változik – a kartell utolsó teljes évének figyelembevétele félrevezető eredményt hozhat; a Bizottság ilyenkor egy másik, átlagosabb évet használ fel alapul.

ⁱⁱⁱ Engedékenységi közlemény ([HL C 298., 2006.12.8., 17. o.](#))

^{iv} Az engedékenységi közleményben ismertetett előnyök kihasználása érdekében a vállalkozások közvetlenül vagy jogi tanácsadó útján fordulhatnak a Bizottsághoz. Amennyiben a vállalkozások a Bizottság valamely tisztviselőjének segítségét kívánják igénybe venni, ezt a külön erre a célra szolgáló telefonszámokon (tel.: +32 2 298 41 90 vagy +32 2 298 41 91), illetve faxeszámokon (fax: +32 2 299 45 85) kérhetik.

^v Vitarendezési közlemény (rendelet: [HL L 171., 2008.7.1., 3–5. o.](#), közlemény: : [HL C 167., 2008.7.2., 1–6. o.](#)).

^{vi} A 2006. évi iránymutatás 35. pontja.

^{vii} [HL L 1., 2003.1.4., 1–25. o.](#) Az 1/2003/EK rendelet a legutóbb az 1216/1999/EK rendelettel (HL L 148., 1999.6.15., 5. o.) módosított 17/1962 rendelet (HL 13., 1962.2.21., 204/62. o.) helyébe lépett. Ez utóbbi azonos rendelkezéseket írt elő a bírságok tekintetében.

^{viii} A bírságok megállapításáról szóló iránymutatás ([HL C 9., 1998.1.14., 3–5. o.](#))

^{ix} A bírságok megállapításáról szóló iránymutatás ([HL C 210., 2006.9.1., 2–5. o.](#))

2011. november. Ez a közlemény kizárólag tájékoztatási célokat szolgál, és jogilag nem kötelező érvényű az Európai Bizottságra nézve. Nem sérti továbbá a bírságok kiszabásával kapcsolatos bizottsági iránymutatás rendelkezéseit.

További információ:

Az Európai Bizottság versenypolitikával kapcsolatos weboldala:

<http://ec.europa.eu/competition>